

#metoo – muslim too?

HÖSTEN 2017 BJUDER VI HEM några vänner på middag. De är gifta och vi har under sommaren bevittnat deras fantastiska bröllop. Vädret är sensommarvackert och det är som att vi är kvar i det glättigt soliga och enkla. Hon berättar att hon måste bestämma sig för huruvida hon ska framträda med namn och foto i en artikel som snart ska publiceras i Dagens Nyheter. Den handlar om övergrepp begångna av en kulturprofil. Jag har då aldrig hört talas om vare sig Jean-Claude Arnault eller den som Horace Engdahl kallar för Poetdrottningen. Och jag har aldrig någonsin hört talas om Forum. Det hon berättar är vedervärdigt och jag uppmuntrar henne att välja att stå med ansiktet synligt. Det kommer förhoppningsvis stärka andra. Ett par veckor tidigare har artikeln om den kände Hollywoodproducenten Harvey Weinsteins sexuella övergrepp publicerats i New York Times. Den 15 oktober går skådespelerskan Alyssa Milano ut på sociala medier och uppmanar alla kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp att svara på hennes tweet med orden ”me too”. #metoo är ett faktum.

Det är under dessa veckor jag jobbar med förberedelserna för *Muslim Ban*. På listan som jag lämnat in till Dramatens kommunikationsavdelning finns länkar till olika texter som skrivits om Amanj, jag bemöter påståenden om honom. Det finns inte ett enda citat där Amanj uttryckt hat mot judar, homosexuella eller kvinnor. Inte ett enda. Men jag skriver också på den listan att Amanj är dömd för misshandel. År 2011 hamnade han i bråk på ett tåg då han angreps med rasistiska tillmälen.

Samma dag som krismötet äger rum på Dramaten och Dramatenchefen kallar Amanj för en otäck, imam-aktig typ, vill Dagens Nyheter göra en intervju med mig. Det är helt i sin ordning, jag klarar av frågorna bra. Jag kan höra på journalistens triumfatoriska röst att det finns läckor på Dramaten som talat om för honom att jag ligger illa till. Han kommer av sig lite när jag går emot den bilden.

När artikeln timmar senare publiceras är rubriken: ”Brottsdömd debattör kvar i omdiskuterad föreställning.”⁶³ Runt omkring oss rasar #metoo. Cissi Wallin har gjort sin numera famösa uthängning av den man hon anklagar för våldtäkt. Lite senare publiceras #tystnadtagning om övergrepp inom teater och film. Välskriven, välkoordinerad, väl framförd slår texten ner som en bomb. Några av de mest kända skådespelerskorna jobbar på samma teater som jag jobbar på – Dramaten. Och några av de mest namnkunniga förövarna finns där också, flera av dem dömda, vilket kommer bli känt i samband med Josefin Nilsson-dokumentären ett år senare. Men då, när jag intervjuas av DN, har #metoo startat. På kulturredaktionerna har man vetat vad som ägt rum på landets teatrar i många år, men det är jag som i DN får stoltsera med att arbeta med en brottsdömd.

Den 11 november publicerar Dagens Nyheter en ledare som upprepar samtliga lögner om Amanj. Det är tre dagar efter att #tystnadtagning publicerats. På Dramaten organiseras det stormöten om #metoo. Det ordnas mindre träffar och det pågår samtal. Samtidigt fortsätter drevet och attackerna mot mig – en dramatiker och regissör i huset. På Dramaten har de olika typer av träffar och möten dit jag hade kunnat bli inbjuden för att tala och föra en dialog. Nu möter jag bara ansikten i korridoren, jag vet inte om de är för eller emot, om de ens vet själva. Jag får reda på att det har inkommit ett hot mot mig, mot oss som jobbar med *Muslim Ban*, ett kuvert som placerats

i receptionen efter stängningstid. Det betyder att det måste varit någon inne i huset. Ingen berättar något för mig, ingen pratar med mig. Jag erbjuds inget stöd. Jag håller hårt i minnet av breven på Marks Gymnasium, polisens behandling, att jag varit med om detta förr och att det aldrig kan vara värre än den första gången.

När det rasar som värst säger Nabila att hon har läst Niklas Orrenius bok om Lars Vilks, han som ser alla reaktioner på sin konst som en del av konstverket. Det får mig i alla fall att skratta, även om jag inte är den sortens konstnär. Jag är inte ute efter att provocera, varken medvetet eller omedvetet. Jag vill berätta om verkliga människor som finns i vårt samhälle. Jag vill vinna ny publik till teatern, inte för att de ska förstå ett budskap utan för att de ska uppleva magin i teatterrummet. Men när Nabila nämner Niklas Orrenius minns jag att Dramatenchefen under krismötet efter pressmeddelandet upprepade samma fråga flera gånger: Vad säger Niklas Orrenius om detta? Jag frågade inte vad de menade då. Men nu inser jag att min performance under några timmar låg i Niklas Orrenius händer. Jag gissar att han inte svarade. Men om han hade avrått, skulle de lagt ner då?

Det finns något oerhört förnedrande med den situationen, just för att jag har stor respekt för Orrenius journalistiska arbete. Jag skulle inte vilja ges möjligheten att bestämma om någon av hans artiklar ska refuseras. Dramatens desperata jakt efter en vit mans bekräftelse och respektlösheten inför den konstnärliga friheten gör mig kräkfärdig.

Den 24 november har jag premiär. Samma dag ser jag min väninna på omslaget till DN Kultur i den emblematiske bild som pryder det lika emblematiske reportaget om de 18 kvinnorna som träder fram mot Kulturprofilen.⁶⁴ Grova sexuella övergrepp i hjärtat av den svenska finkulturen – Svenska Akademien. Ett par veckor senare kommer Aftonbladets publicering som pekar ut Stadsteaterns VD som en #metoo-

man. En av de få personer som har ryggrad att försvara sin överordnade och kritisera det drev som pågår är chefen för debattscenen på Kulturhuset Stadsteatern. Samma man har, när drevet mot mig härjat som värst, varit en av dem som skrivit nedlåtande om *Muslim Ban* på Twitter. Vissa drev går an att vara med i, andra ska förkastas på principiella grunder. Han är i gott sällskap.

Väldigt tidigt i #metoo-debatten går några modiga journalister ut och pratar om att beviskraven för olika former av publiceringar måste vara hög. Senare kommer fler ansluta sig. Efter att uthängningarna är gjorda kommer många att gå ut till försvar för de utsatta männen. Dock inte för de muslimska männen. Beviskraven för att smutskasta en muslim – man som kvinna – är fortsatt låg.

Expressens kulturchef och tillförordnade ansvariga utgivare Karin Olsson hänger ut Fredrik Virtanen med namn. Ett par år senare intervjuar hon honom om hans bok i Expressen KulturTV och bjuder in honom att skriva på kultursidan. Olsson har blivit stämplad och kritiserad för uthängningen. Hon verkar ha dåligt samvete. Det kostar att hänga ut en vit känd man. Att hänga ut en muslim kostar ingenting. Och det leder inte till några böcker eller granskande program eller alarmistiska artiklar skrivna av före detta kollegor. En muslim ska vara glad att hen överlevde (ut)hängningen.

Många faller hösten 2017. En del med rätta, en del totalt orättvist. Och #metoo får som väntat en backlash. Vissa män får upprättelse. Kvinnor döms för förtal. Stora tidningar får skadestånd för att ha namngivit. Men inte en enda muslimsk man eller kvinna får upprättelse. Någon #muslimtoo skymtar inte vid horisonten.

* * *

På spanska finns det ett uttryck som heter ”hacerse el sueco”, ”att göra sig svensk”. Det är det spanska uttrycket för ”att stoppa huvudet i sanden”. Jag kommer alltid undra vem eller vilka som komponerade de där hotbrevens och lade dem under dörren till elevrådsrummet på Marks Gymnasium. Jag undrar inte över hotbrevens som lades i Dramatens reception, men jag kommer länge förundras över en ledning som alla gjorde sig svenska.

* * *

Våren 2018 organiseras en visning av *Burka Songs 2.0* av Hanna Högstedt på Bio Rio på Söder i Stockholm. Salen är fullsatt. Visningen avslutas med en paneldiskussion som leds av Solange Olame Bayibsa och där jag, Fatima Doubakil och Maimuna Abdullahi är med. Längst fram i publiken sitter en ung kvinna i niqab med sin dotter. Dottern är liten men lyssnar noggrant och om jag inte minns fel så antecknade hon till och med. Jag betraktade henne och tänkte att den där lilla flickan bär Europa på sina axlar när hon duktigt och med högburet huvud skrider fram bredvid sin niqabi-mamma. Hon bär historien om muslimerna som vill islamisera Europa, om beslöjade kvinnor som de förtryckta, kanske till och med lite galna. När samtalet var slut och jag fått mina blommor gav jag dem till flickan. På så sätt fick hon något synligt att bära på.

* * *

Under Bokmässehelgen 2019 organiseras *Scener och Samtal* på Världskulturmuseet. Det är en parallell mäsas som uppkom som ett alternativ när den högerextrema tidningen Fria Tider tilläts ställa ut på Bokmässan. Det är tidigt lördagsmorgon och vi ska samtala om *Jordens Fördomma* av Franz Fanon. Adrian Groglopo, Maimuna, Fatima och jag. Några dagar tidigare